(3

MEMORIALE
RITUUM

Pro aliquibus præstantioribus Sacris Functionibus persolvendis

In Minoribus Ecclesiis Parrochialibus.

EDITIO PRIMA NEAPOLITANA JUXTA SECUNDAM ROMANAM

NEAPOLI.

1824.

Ex Typographia Castellani. Via S. Blasii.

REVERENDIS PAROCHIS

Aliisque Minorum Ecclesiarum Rectoribus.

Proposito Dubio in S. R. C. ordinario conventu habito *die* 28. *Julii* 1821. sequenti dubio, videlicet. *An toleranda sit consuetudo vigens in quibusdam Parœciis prœsertim ruralibus, celebrandi per Parochum Missam lectam Feria V. in Cœna Domini, quin peragi valeant eàdem feria, et sequenti cœterœ Ecclesiasticœ functiones prœscriptœ, ob Clericorum defectum, vel potius abolenda?* Eminentissimi PP. eidem præpositi nedum consuluerunt Paræciis præsertim ruralibus, quæ Clericis omnino destituuntur; verum etiam soliciti, ut sacræ functiones, quæ ex Ecclesiæ instituto ad recolendam memoriam Passionis, Mortis, et Resurrectionis D. N. J. C. peragi debent in Majori Hebdomada, non omittantur in minoribus Ecclesiis, et signanter Parochialibus, in quibus tres saltem, quatuorve Clerici haberi possunt, excitarunt Episcoporum vigilantiam, qui in id sua conferant studia, se-

quenti responso. *Affirmativè et ad mentem*: Mens est: *ut Locorum Ordinarii quoad Parœcias, in quibus haberi possunt tres, quatuorve saltem Clerici, Sacras Functiones Feriis V., et VI., ac Sabatho Majoris Hebdomadæ peragi studeant, servata forma parvi Ritualis S.* M. *Benedicti XIII. anno* 1725. *jussu editi: quoad alias Parœcias, quæ Clericis destituuntur, indulgere valeant ob populi commoditatem, ut Parochi* (petita quotannis venia) *Feria V. in Cœna Domini Missam lectam celebrare possint, priusquam in Cathedrali, vel Matrice Conventualis incipiat.* Quoniam vero exemplaria parvi Ritualis recol. mem. Pontificis Benedicti XIII. jussu editi omnino defecere; ideo iterato illud imprimi curavimus pro earumdem minorum Ecclesiarum præsertim Parochialium commoditate.

Editioni anni 1725. præmittitur sequens monitum » Ut Ritus, ac Sacræ Cæremoniæ, visibilia Religionis, ac pietatis signa, per quæ » mentes Fidelium ad rerum altissimarum contemplationem excitantur, in minoribus Ecclesiis Parochialibus almæ hujus Urbis exactè, ac uniformiter exerceantur; utque hujusmodi Ecclesiarum Rectores ab exolvendis » functionibus illis præcipuis, quibus alma Ma-

» ter Ecclesia præstantiora nostræ Redemptio-
» nis indixit recolenda mysteria, minimè, vel
» perstrictus Parochialium Clericorum nume-
» rus detineat, vel insuetorum Rituum anfra-
» ctus deterreat; ex Decreto particularis Con-
» gregationis, à SS. Domino nostro BENEDI-
» CTO PP. XIII. indictæ, sub die 4. Decem-
» bris proxime elapsi anni 1724. pro nonnul-
» lis ad Sacram Visitationem Ecclesiarum Pa-
» rochialium Urbis spectantibus, et à Sancti-
» tate Sua confirmato; Rectoribus ipsis Memo-
» riale hoc Rituum, typis datum, proponitur
» observandum.

» Exactissimam præscriptorum Rituum, cum
» perstrictissimo Clericorum numero, exhibet
» praxim. Ut plurimum tres tantum requirit:
» vix quartum desiderat. Parocho tamen curæ
» erit, designatos Clericos, quasi manuducens,
» præcedenter in actionibus peragendis instrue-
» re, ut in eisdem attentè, et expeditè se ge-
» rant, neque oscitanter, quò se vertant, ne-
» sciant.

» Eosdem insuper Clericos modulari, æquà
» vocum concordia, ea, quæ in Processioni-
» bus recitanda præcipiuntur, edoceat: quæ-
» que, ut inoffenso percurrantur pede, suis
» locis, in ipso hoc Memoriali, per extensum

» inserere, consonum visum est; ut unus idemque » libellus, et quæ agenda, et quæ recitanda, » suppeditet.

» Sex, semel in anno occurrentes, functio» nes enucleate exponuntur) quas subsequens » demonstrabit Index): ex quibus haud diffi» cile erit, methodum excerpere pro consimi» libus; ut in omnibus custodia Sacrarum Cæ« remoniarum semper effulgeat.

Habete igitur RR. Parochi, et minorum Ecclesiarum Rectores, ope hujus Ritualis, certam methodum, qua uti possitis, ut Sacræ actiones, si nequeant solemniter, decenter saltem peragantur.

TIT. I.

DE BENEDICTIONE CANDELARUM

In Festo Purificationis Beatæ Mariæ Virginis.

CAP. I.

De Præparandis pro Benedictione, Processione, et Missa.

In Abaco, seu Credentia Altaris Majoris.

1 *Calix pro Missa cum omnibus ornamentis coloris albi: ni festum incidat in Dominica privilegiata, quia tunc Coloris violacei.*

2. *Planeta, Stola, et Manipulus coloris albi, vel violacei, si in Dominica, ut supra.*

3. *Thuribulum, et Navicula cum thure.*

4. *Vas Aquæ benedictæ cum Aspersorio.*

5. *Pelvis cum medulla Panis, et vasa pro lotione manuum post distributionem Candelarum.*

6. *Manutergium.*

7. *Pelvicula cum ampullis Vini, et Aquæ, et Mappula ad manus tergendas.*

8. *Exemplaria hujus Memorialis pro recitandis in Processione.*

In Altari.

1. *Pallium violaceum faciliter amovibile, et aptatum super aliud albi coloris, si Missa erit de Beata Maria.*

2. *Missale in cornu Epistolæ super Pulvino violaceo, vel parvo Legili.*

Prope cornu Epistolæ in plano.

1. *Mensa cooperta mantili albo, et super eam Candelæ benedicendæ, similiter aliqua mappa-munda copertæ.*

2. *Crux Processionalis.*

In Sacristia.

1. *Tria Superpellicea pro Clericis.*

2. *Amictus, Alba, Cingulus, Stola, et Pluviale coloris violacei pro Celebrante.*

3. *Foculus cum Igne, et Forcipe.*

CAP. II.

De sacris Ritibus in Festo Purificationis Beatæ Mariæ Virginis absolvendis.

§. I. *De Benedictione Candelarum.*

1 Circa horam diei tertiam, tres Clerici, talari habitu induti, accipiunt Superpellicea in Sacristia, atque disponunt omnia, ut in Cap. præc.

2 Festivo Campanarum sonitu convocetur Populus.

3 Celebrans, facta præparatione ad Missam, ac lotis manibus in Sacristia, ministrantibus secundo, et tertio Clerico, accipit super Cottam Amictum, Albam, Cingulum, Stolam, et Pluviale coloris violacei.

Si fuerit dies Dominica, Celebrans sic indutus benedicit Aquam pro Aspersione, ut in Missali.

4 Interim primus Clericus amovet ab Altari vasa florum, et Candelas in eo accendit.

5 Celebrans, facta cum Clericis debita reverentia Cruci, vel Sacræ aliæ Imagini in Sacristia, præcedente primo Clerico manibus junctis, medius inter secundum, et tertium Clericum, elevantes fimbrias Pluvialis, tecto capite, procedet ad Altare.

6 Ante infimum gradum deponit Biretum in manibus primi Clerici, qui, eo reposito, Candelas discooperit.

7 Celebrans, facta in plano vel reverentia Cruci, vel genuflexione super infimo gradu, si adsit Tabernaculum recondens SS. Eucharistiam, ascendit ad Altare, et osculatur illud in medio.

Si facienda sit Aspersio Aquæ Benedictae, Celebrans genuflexus in primo gradu inferiori procedit ad Aspersionem, ut in Missali, et deinde ascendit ad Altare, ut supra.

8 Celebrans, osculato Altari, accedit ad cornu Epistolæ semper medius inter Clericos, ut in num. 5.

9 Ibidem facie ad Altare, manibus junctis, in tono feriali, dicit: *Dominus Vobiscum*, et postea subjungit. *Oremus*, et Orat. *Domine Sancte etc.* cum quatuor aliis Orationibus.

10 Interim primus Clericus ponit Ignem in Thuribulo, et accipit Naviculam.

11 Dum dicitur quinta Oratio, tertius Clericus, qui erat à sinistris Celebrantis, facta genuflexione Altari, recedit, et accepto e Credentia Vase Aquae Benedictae, una cum Clerico Thuriferario accedit ad Celebrantem.

12 Celebrans, completa quinta Oratione, ministrante, cum osculis consuetis Naviculam secundo Clerico, qui est à dexteris ejus, imponit cum benedictione Incensum in Thuribulo.

13 Deinde, accepto Aspersorio à secundo Clerico, ter aspergit Candelas, in medio, à dexteris earum, et à sinistris, dicens submissa voce Ant: *Asperges me etc.* sine Psalmo.

14 Successivè similiter triplici ductu Candelas adolet incenso, nihil dicens.

15 Completa benedictione, Celebrans facta in medio Altaris debita reverentia, sedebit tecto capite super scabello in suppedaneo à parte Evangelii; (*a*) et gravi sermone Populum admonebit de Institutione hujus Solemnitatis, atque Mysteriis, et utilitate Candelarum benedictarum, utque Populus reverenter accedat ad distributionem.

§. II. *De Distributione Candelarum.*

1 EXpleto sermone, primus Clericus accipit è Mensa Candelam pro Celebrante, et, *nisi adsit aliquis in Presbyterali ordine constitutus*, eam collocat in medio Altaris.

2 Celebrans, facta reverentia in medio Altaris, genuflexit super suppedaneo facie ad Crucem.

3 Sic genuflexus accipit ex Altari Candelam

(*a*) *Bauldr. p. 4. cap. 3. art. 3. n. 13.*

et eam osculatur, et tradit primo Clerico servandam.

Si adsit aliquis Sacerdos, hic dabit Candelam Celebranti stanti facie ad Populum, cum osculo Candelae tantùm, et Celebrans similiter Candelam (*a*) *tantùm osculabitur.*

4 Deinde Celebrans accedit ad cornu (*b*) Epistolæ, et alternatim cum suis Clericis alta, et æqua voce, more Clericor. Reg. recitabit Ant. *Lumen etc.* et Canticum: *Nunc dimittis etc.*

5 Repetita post *Sicut erat in principio etc.* Ant. *Lumen etc.* Celebrans, facta inclinatione Cruci, vertit se ad Populum, et distribuit Candelas primo Presbyteris, si adsint; deinde Clericis, dispositis seriatim super ora suppedanei, et digniores prope cornu Epistolae: qui omnes genuflexi Candelam, et manum Celebrantis osculabuntur.

6 Deinde Celebrans, facta reverentia Altari, medius inter suos Clericos accedit ad Cancellos Presbyterii a parte Epistolæ.

7. Ibidem incipit distribuere Candelas, pri-

(*a*) *Bauldr. p.* 4. *c.* 3. *art.* 2. *n.* 13. *Gavant. in Dom. Palm. n.* 14. *lit. g.*

(*b*) *Bauldr. loc. cit. art.* 4. *n.* 3.

mo Viris, deinde Fœminis, præbente ei Candelas tertio Clerico a sinistris, allatas a primo Clerico.

8 Completa distributione, Celebrans lavabit manus in plano Epistolæ, fundende aquam primo Clerico, et aliis duobus manutergium ministrantibus.

9 Celebrans, lotis manibus, accedit ante Altare per longiorem, factàque in medio Cruci (*a*) reverentia, pergit ad librum in cornu Epistolæ.

10 Ibi cum suis Clericis, alta voce recitabit Ant. *Exurge Domine etc.*

11 Deinde stans ibidem subdit: *Oremus*, et si sit post Septuagesimam, et non in die Dominico, subjungit ipsemet, ac genuflectens cum omnibus: *Flectamus genua*, et secundus Clericus primo surgens, respondet: *Levate*.

12 Postmodum Celebrans dicet Orationem: *Exaudi quaesumus Domine etc.* semper tenens manus junctas, ut supra.

(*a*) *Ex Castald. lib.* 3. *sect.* 8. *cap.* 3. *n.* 7, ; *Cavant. p.* 4. *tit.* 10 *lit. g. n.* 18.

§. III. *De Processione.*

1 COmpleta Oratione, Celebrans accedit ad medium Altaris ibique accipit a primo Clerico Candelam accensam, et Exemplar hujus Memoralis, vel Rituale pro Antiphonis in Processione cantandis.

2 Duo alii Clerici similiter accipiunt Candelas accensas, et Exemplaria hujus Ritualis.

3 Celebrans vertit se ad Populum, et dicit *Procedamus in pace*, et Clerici respondent: *In nomine Christi· Amen.*

4 Celebrans incipit recitare Antiph. *Adorna etc.* ut infra, et alternatim cum Clericis sibi assistentibus reliquas Antiphonas prosequetur.

5 Responso, ut supra: *In nomine Christi Amen*, primus Clericus accipit Crucem Processionalem; et facta genuflexione Altari, vertit se ad Populum, et procedit, juxta consuetudinem, vel extra Ecclesiam, vel intus eamdem, et dirigit Processionem a sua parte dextera, et circuit, et redit ante Altare.

Subsequitur Celebrans tecto capite, medius inter Clericos, recitans cum eis sequentes Antiphonas, redactas (*ut in Rituali edition.*

Pezzana Venet. 1693) ad versus, ut commodius cantentur.

Antiph. Adorna thalamum tuum Sion: et suscipe Regem Christum.

Amplectere Mariam: quae est coelestis porta,

Ipsa enim portat Regem gloriae, novi luminis.

Subsistit Virgo, adducens manibus Filium; ante luciferum genitum.

Quem accipiens Simeon in ulnas suas praedicavit populis: Dominum eum esse vitæ, et mortis, et Salvatorem mundi

Responsum accepit Simeon a Spiritu Sancto: non visurum se mortem nisi videret Christum Domini

Et cum inducerent Puerum in templum: accepit eum in ulnas suas, et benedixit Deum, et dixit.

Nunc dimittis servum Domine: Secundum verbum tuum in pace.

Cum inducerent puerum Jesum parentes ejus, ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo: ipse accepit eum in ulnas suas.

7 Ingrediendo Ecclesiam, si extra eam processum fuit, vel in ipso cancellorum Presbyte-

rii ingressu, si Processio intus Ecclesiam peracta fuit, recitatur sequens Reps.

Resp. Obtulerunt Domino par turturum: aut duos pullos columbarum.

Sicut scriptum est: in lege Domini.

Postquam impleti sunt dies purgationis Mariae: secundum legem Moysi.

Tulerunt Jesum in Jerusalem, ut sisterent eum Domino

Sicut scriptum est: in lege Domini.

Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto.

Sicut scriptum est in lege Domini.

8 Clericus cum Cruce, facta ante Altare genuflexione, deponit eam in loco suo,

9 Celebrans absolvit Resp. ante Altare.

§, IV. *De Missa post Processionem*

1 ABsoluto Resp. primus Clericus resumit Candelas a Celebrante, et Clericis, extinguit et servat in Credentia.

2 Celebrans facta reverentia Altari accedit ad planum Epistolæ, in loco ubi alias sedetur in Missa solemni; et per manus secundi, et tertii Clerici deponit Pluviale: et Stolam violaceam, et accipit Manipulum, Stolam, et

Planetam coloris albi, si Missa erit de Beata Maria; alias, deposito Pluviali, accipit Manipulum, et Planetam violaceam pro Missa de Dominica.

3 Interim, *si Missa erit celebranda de festo*, primus Clericus amovet Pallium violaceum ab Altari, remanente albo, et apponit Vasa florum inter Candelabra, et successive defert Calicem paratum ad Altare, et expanso Corporali, eumdem in medio concinne collocat

4 Celebrans procedit ad Missam, in qua, si erit de festo, Clerici tenebunt (*a*) Candelas accensas ad Evangelium, et ab Elevatione usque ad Sumptionem.

5 Dum Celebrans legit Ant. *Communio*, primus Clericus amovet Calicem ab Altari, et refert ad Credentiam.

6 Completa Missa Celebrans, praecedentibus Clericis, redit, manibus junctis, in Sacristiam.

7 Ibi deponit Paramenta Missalia, et gratias agit de more.

8 Clerici ex Altari, et Abaco reportant omnia in Sacristia, et quaeque suis locis reponunt.

(*a*) *Gavant. p.* 4. *tit.* 14. *n.* 10. *et alii*

TIT. II.

DE BENEDICTIONE CINERUM

In Capite Jejunii

CAP. I.

De praeparandis pro Benedictione et Missa.

In Abaco, seu Credentia
Altaris Majoris

1 *Calix paratus pro Missa, cum Velo et Bursa coloris violacei.*

2 *Manipulus, et Planeta violacea.*

3 *Thuribulum, et Navicula, cum thure*

4 *Vas Aquae benedictæ cum Aspersorio.*

5 *Pelvis cum medulla Panis, et Vasa ad lavandas manus post Cinerum distributionem.*

6 *Manutergium.*

7 *Pelvicula cum Ampullis Vini, et Aquæ, et Mappula ad manus tergendas*

In Altàri

1 *Altare cum Pallio violaceo, Cruce, et Candelabris cum Cereis, absque vasis florum.*

2 *Missale in cornu Epistolae super Pulvino violaceo, aut Legili.*

3 *Vas argenteum, vel ex alia pulchra materia, cum Cineribus ex ramis in praecedenti Dominica Palmarum benedictis, combustis, et subtiliter cribratis, et aridis, coopertum vel operculo consimili, vel velo violaceo, inter Missale, et cornu Epistolae.*

In Sacristia.

1 *Tria Superpellicea pro Clericis.*

2 *Amictus, Alba, Cingulus, Stola, et Pluviale coloris violacei.*

3 *Foculus cum carbonibus accensis, et forcipe.*

CAP. II.

De Sacris Ritibus in Fer. IV. Cinerum persolvendis.

§. I.

1 DIspositis omnibus, ut supra, per Clericos indutos superpellicei, hora congrua, solito Campanarum signo, convocetur Populus ad Ecclesiam.

2 Celebrans in Sacristia, lotis manibus, per manus secundi, et tertii Clerici accipit super

Cottam Amictum, Albam, Cingulum, Stolam, et Pluviale coloris violacei.

3 Primus Clericus accendit Candelas super Altare, et deinde in Sacristiam redit.

4 Proceditur, facta reverentia Cruci in Sacristia, vel Sacrae Imagini, ad Altare majus.

5 Praecedit primus Clericus manibus junctis, et subsequitur Celebrans tecto capite medius inter secundum, et tertium Clericum.

6 Celebrans ante Altare deponit Biretum in manus primi Clerici, et facit debitam reverentiam Altari.

7 Ascendit Altare medius inter secundum, et tertium Clericum, et osculatur illud in medio.

8 Interim primus Clericus, deposito Bireto, discooperit Cineres.

9 Celebrans accedit ad cornu Epistolae, et ex Missali recitat cum suis Clericis Ant. *Exaudi etc.*

10 Interim primus Clericus praeparat Thuribulum cum igne.

11 Repetita Ant. *Exaudi*, Celebrans stans ibidem, non se vertens ad Populum, dicit in tono feriali, ac manibus junctis; *Dominus vobiscum*, et postmodum subjungit quatuor Orationes.

12 Dum dicitur quarta Oratio, tertius Cle-

ricus facta genuflexione Altari, accipit vas Aquae benedictae, et una cum Clerico Thuriferario accedit ad Celebrantem.

13 Celebrans ministerio secundi Clerici imponit incensum in Thuribulo, et deinde aspergit, et thurificat Cineres de more.

14 Expleta Benedictione, Vas cum Cineribus ponitur in medio Altaris.

15 Celebrans sedens, ut alias in Suppedaneo, habet sermonem ad Populum super Benedictione, et Impositione Cinerum in hac Feria.

§. III. *De Cinerum Impositione*

1 CElebrans. *absente alio Sacerdote*, facta reverentia Cruci, genuflectit super Suppedaneo in medio.

2 Sic genuflexus sibi ipsi Cineres in modum Crucis imponit in capite, nihil dicens.

Si adsit alius Sacerdos, Hic sine Stola accedens ad Altare; imponit Cineres Celebranti) qui stabit capite inclinato, et facie versa ad Populum) dicendo: Memento Homo, quia pulvis es, et in pulverem reverteris.

3 Celebrans, acceptis Cineribus, accedit ad Missale in cornu Epistolæ, et recitat cum Cle-

ricis. ut supra, Ant. *Immutemur etc.* usque ad finem.

4 Deinde imponit Cineres omnibus de Clero, dispositis super oram Suppedanei, et dignior erit poximior ad latus Epistolæ: dicens: *Memento Homo etc.*

5 Celebrans, facta reverentia Altari, medius inter secundum, et tertium Clericum, accedit ad cancellos Presbyterii è regione Epistolæ, et imponit Cineres primo Viris, deinde Fœminis.

6. Completa impositione, Celebrans in plano Epistolæ, ministrantibus Clericis, lavat manus cum mica panis, et tergit.

7 Deinde ascendit Altare per longiorem, et facta reverentia in medio, pergit ad latus Epistolæ.

8 Ibidem facie ad Altare dicit manibus junctis: *Dominus vobiscum*, et Orationem: *Concede nobis Domine etc.* et facta ibidem reverentia Altari, descendit ad planum Epistolæ.

§. IV. *De Missa.*

1 CElebrans in plano Epistolæ prope scabellum, adjuvantibus suis Clericis, deponit Pluviale, et accipit Manipulum, et Planetam, et sedet aliquantulum.

2 Interim primus Clericus defert Calicem ad Altare, et expanso Corporali in medio ejus, aptat Calicem super illud.

3 Celebrans procedit ad Missam, in qua omnia, ut in Missali.

4 Dum dicitur *Communio* primus Clericus amovet Calicem ab Altari, et defert ad Credentiam.

5 Completa Missa, Celebrans redit, præcedentibus Clericis, manibus junctis, in Sacristiam; ubi, depositis paramentis Missalibus, Deo gratias agit.

6 Clerici reportant omnia in Sacristia, et recondunt.

TIT. III.

DE DOMINICA PALMARUM

C A P. I.

De præparandis pro Sacris Actionibus hujus Dominicæ.

In Abaco, seù Credentia Altaris Majoris.

1. *Calix pro Missa cum omnibus ornamentis coloris violacei.*
2. *Manipulus, et Planeta coloris violacei.*
3 *Thuribulum, et Navicula cum thure.*
4 *Pelvis, et Urceus pro lotione manuum.*
5 *Manutergium.*
6 *Pelvicula cum Ampullis Vini, et Aquæ et Mappula ad manus tergendas.*
7 *Exemplaria hujus Memorialis pro recitandis in Processione.*

In Altari.

1 *Pallium violaceum.*
2 *Missale in cornu Epistolæ super Pulvino violaceo, vel Legili.*

3 *Rami Palmarum, loco Florum, inter Candelabra.*

Prope cornu Epistolæ
in plano.

1 *Mensa cooperta Mantili albo, et super eam Palmæ benedicendæ.*

2 *Crux Processionalis tecta Velo violaceo, et Vitta violacea pro liganda Palma in summitate Crucis.*

In Sacristia.

1 *Tria Superpellicea pro Clericis.*

2 *Amictus, Alba, Cingulus, Stola, et Pluviale violacei coloris pro Celebrante.*

3 *Foculus cum igne, et forcipe.*

4 *Vas Aquæ benedictæ cum Aspersorio.*

CAP. II.

De Sacris Ritibus in Dominica Palmarum persolvendis.

§. I. *De Benedictione Palmarum.*

1 OMnibus suo loco dispositis, festivo Campanarum sonitu, hora congrua, convocatur Populus.

2 Celebrans in Sacristia, adjuvantibus secun-

do, ac tertio Clerico, induit super Cottam, Amictum, Albam, Cingulum, Stolam, et Pluviale violaceum.

3 Idem benedicit Aquam, ut in Missali, et interim primus Clericus accendit Cereos in Altari.

4 Celebrans, præcedente primo Clerico portante Vas cum Aqua nuper benedicta, medius inter secundum, et tertium Clericum, tecto capite, procedit ad Altare, et genuflectit in ejus infimo gradu pro Aspersione Aquæ benedictæ.

5 Fit Aspersio more solito, post quam primus Clericus reponit Missale super Legili in cornu Epistolæ Altaris.

6 Tertius Clericus accipit è Credentia Manipulum, et illum aptat in (a) brachio sinistro Celebrantis.

7. Celebrans medius inter Clericos, ut in num. 4., ascendit Altare, ac illud osculatur in medio, deinde in cornu Epistolæ, alta, et æquali voce incipit Ant. *Hosanna etc.*, quam cum Clericis prosequetur.

8. Stans ibidem dicit manibus junctis: *Dominus vobiscum*, et deinde Orationem: *Deus quem diligere etc.*

(a) *Bauldr. p. 4. cap. 6., art. 4. Num. 5.*

Subjungit Lectionem, et post eam dicit cum Clericis Responsorium: *Collegerunt etc. In monte Oliveti etc.*

10 Præmisso eodem loco: *Munda cor meum,* legit Evangelium et osculatur Textum in fine, et postmodùm deponit Manipulum.

11. Deinde dicit *Dominus vobiscum*, Orationem, et Præfationem, tenens semper manus junctas, tam ad hæc, quàm ad subsequentes Orationes.

12 Clerici dicunt *Sanctus; Sanctus etc.*

13 Celebrans præmisso: *Dominus vobiscum,* subjungit quinque alias Orationes.

14 Interim primus Clericus ponit Ignem in Thuribulo, et accipit Naviculam.

15 Dum dicitur quinta Oratio, tertius Clericus, facta genuflexione Altari, accipit è Credentia Vas Aquæ benedictæ, et una cum Thuriferario accedit ad Celebrantem.

16 Celebrans, ministrante secundo Clerico, imponit Incensum in Thuribulo cum benedictione, et osculis.

17 Deinde ter aspergit Ramos, dicens submissa voce: *Asperges me etc.* sine Psal., ac demum eosdem thurificat.

18 Celebrans dicit iterum: *Dominus vobiscum*, et sextam Orationem.

19 Primus Clericus deponit Thuribulum, et tertius ad sinistram Celebrantis.

20 Celebrans sedens sermonem habet Solemnitati congruum.

§. II. *De Palmarum distributione.*

1 PRimus Clericus accipit e Credentia Palmas pro Celebrante, et Clericis, et collocat super Altare.

2 Celebrans, facta reverentia Cruci, genuflectit in medio Altaris.

3 Genuflexus accipit ex Altari Palmam, quam osculatur, et tradit primo Clerico servandam. *Si adsit aliquis Sacerdos, hic dabit Palmam Celebranti, ut dictum fuit de Candela in festo Purificationis.*

4 Celebrans accedit ad cornu Epistolæ, et cum suis Clericis recitat Antiphonas: *Pueri Hebræorum etc.*

5 Deinde, facta inclinatione Cruci, vertit se ad Populum, et distribuit Palmas, primo Presbyteris, *si adsint*, deinde Clericis, genuflexis in Suppedaneo: et Digniores prope cornu Epistolæ; qui omnes osculantur prius Ramum, deinde manum Celebrantis.

6 Celebrans descendit ab Altari et facta re-

verentia, accedit ad cancellos Altaris versus cornu Epistolæ.

7 Ibi, offerente Palmas a sinistris primo Clerico, Celebrans incipit easdem ditribuere Populo, primo Viris, deinde Fœminis.

8 Completa distributione, Celebrans lavat manus in plano Epistolæ, Clericis ministrantibus.

9 Accedit per longiorem ad Altare, et in cornu Epistolæ dicit: *Dominus vobiscum*, et ultimam Orationem.

10 Interim primus Clericus apponit, et firmat vitta violacea unam ex Palmis in summitate Crucis Processionalis.

11 Completa Oratione, primus Clericus porrigit Celebranti, et aliis duobus Clericis Palmas, et Exemplaria hujus Memorialis pro recitandis in Processione.

§. III. *De Processione.*

1 CElebrans, tenens Palmam in manibus, vertit se ad Populum, et dicit in medio Altaris: *Procedamus in pace*; et Clerici respondent. *In nomine Christi Amen*: et Celebrans inchoat: *Cum appropinquaret etc.*

2 Dirigitur Processio: Præcedit primus Clericus cum Cruce: sequitur Celebrans medius

inter duos Clericos, recitans alternatim cum eis, alta voce Antiphonas, quæ sequuntur, ad Versus aptatas.

3 Proceditur per latus dexterum Celebrantis extra Portam principalem, recitando, ut infra.

Antiphona.

CUm appropinquaret Dominus Jerosolymam: misit duos ex Discipulis suis: dicens:

Ite in Castellum, quod contra vos est: et invenientis pullum Asinæ alligatum, super quem nullus hominum sedit.

Solvite: et adducite mihi.

Si quis vos interrogaverit: dicite opus Domino est.

Solventes adduxerunt ad Jesum: et imposuerunt illi vestimenta sua, et sedit super eum.

Alii expandebant vestimenta sua in via: alii ramos de arboribus sternebant.

Et qui sequebantur clamabant: Hosanna, benedictus qui venit in nomine Domini.

Benedictum regnum Patris nostri David. Hosanna in excelsis, miserere nobis fili David.

Alia Antiphona.

CUm audisset populus, quia Jesus venit Jerosolymam: acceperunt ramos Palmarum.

Et exierunt ei obviam: et clamabant pueri dicentes.

Hic est: qui venturus est in salutem populi.

Hic est salus nostra: et redemptio Israel.

Quantus est iste: cui Throni, et Dominationes occurrunt.

Noli timere filia Sion, ecce Rex tuus venit tibi sedens super pullum Asinæ: Sicut scriptum est.

Salve Rex fabricator Mundi: qui venisti redimere nos.

Alia Antiphona.

ANte sex dies solemnis Paschæ: quando venit Dominus in Civitatem Jerusalem.

Occurrerunt ei pueri: et in manibus portabant ramos Palmarum.

Et clamabant voce magna dicentes: Hosanna in excelsis.

Benedictus qui venisti in multitudine misericordiæ tuæ: Hosanna in excelsis.

Alia Antiphona.

OCcurrunt turbæ cum floribus, et Palmis Redemptori obviam: et victori triumphanti digna dant obsequia.

Filium Dei ore gentes prædicant: et laudem Christi voces tonant, per nubila Hosanna in excelsis,

Alia Antiphona.

CUm Angelis, et pueris fideles inveniamur: triumphatori mortis clamantes, Hosanna in excelsis.

Alia Antiphona.

TUrba multa, quæ convenerat ad diem festum clamabat Domino. Benedictus qui venit in nomine Domini, Hosanna in excelsis.

1 Primus Clericus cum Cruce sistit ante Portam principalem facie ad eamdem.

2 Secundus, et tertius Clericus intrant Ecclesiam, et clauso ostio, stantes versa facie ad Processionem, dicunt:

℣. Gloria, laus, et honor tibi sit Rex Christe Redemptor: Cui puerile decus prompsit Hosanna pium.

3 Celebrans extra Ecclesiam, facie ad portam, repetit tecto capite.

Cel. *GLoria, laus, et honor tibi sit Rex Christe Redemptor: Cui puerile decus prompsit Hosanna pium,*

Cle. Israel es tu Rex, Davidis et inclyta proles: Nomine qui in Domini, Rex benedicte venis.

Cel. *Gloria, laus etc.*

Cle. Cœtus in excelsis et laudat cœlicus omnis: Et mortalis homo, et cuncta creata simul.

Cel. *Gloria, laus etc.*

Cle. Plebs Hebræa tibi cum Palmis obvia venit: Cum prece, voto, hymnis, adsumus ecce tibi.

Cel. *Gloria, laus etc.*

Cle. Hi tibi passuro solvebant munia laudis: Nos tibi regnanti pangimus ecce melos.

Cel. *Gloria, laus etc.*

Cle. Hi placuere tibi, placeat devotio nostra: Rex bone, Rex clemens, cui bona cuncta placent.

Cel. *Gloria, laus etc.*

4 Versibus completis, primus Clericus calce hastilis Crucis percutit imam partem ipsius

Portæ, ita ut fragor audiatur, et duo Clerici, qui sunt intus Ecclesiam, Portam aperiunt, et sistunt se hinc inde Januam.

5 Primus Clericus cum Cruce ingreditur Ecclesiam, et Celebrans subsequendo, incipit Responsorium. *Ingrediente Domino etc.*

6 Secundus, et tertius Clericus excipiunt Celebrantem, et ponentes illum in medio prosequuntur cum eo Resp.

Ingrediente Domino in Sanctam Civitatem: Hebræorum pueri resurrectionem vitæ pronunciantes.

Cum ramis Palmarum: Hosanna clamabant in excelsis.

Cumque audissent, quod Jesus veniret Jerosolymam: exierunt obviam ei.

Cum ramis Palmarum: Hosanna clamabant in excelsis.

7 Terminatur Processio, et Responsorium ante Altare majus.

8 Primus Clericus deponit Crucem, et deinde recipit Palmas a Celebrante, et Clericis.

9 Celebrans in plano Epistolæ, ubi alias sedetur in Missa, deponit Pluviale, et accipit Manipulum, et Planetam, et sedet aliquantulum.

10 Primus Clericus portat Calicem ad Altare, et expanso Corporali in medio ejus, illum collocat, et aptat.

11 Celebrans procedit ad Missam celebrandam, in qua Clerici poterunt tenere Palmam in manibus, dum legitur Passio et in fine Missæ legitur Evangelium S. Joannis. *In principio etc.*

12 Dum Celebrans legit Ant. *Communio*, Primus Clericus amovet Calicem ab Altari, et portat ad Credentiam.

13 Completa Missa Celebrans redit manibus junctis in Sacristiam, Clericis præcedentibus.

14 Ibi deponit Sacra Paramenta, et gratias agit.

15 Clerici ex Altari, et Credentia resumunt omnia, et suis locis recondunt, et modestè recedunt.

TIT. IV.

DE FERIA V.

In Cœna Domini.

CAP. I.

De præparandis pro functionibus in hac Feria V. persolvendis.

In Altari.

1 *Altare solemniter ornatum, et cum Pallio albi coloris.*

2 *Crux inter Candelabra, tecta velo albi coloris.*

Missale super pulvino albo, sive Legili in cornu Epistolæ.

In Abaco, seu Credentia:

1 *Calix pro Missa cum ornamentis coloris albi, et duplici Hostia.*

2. *Alius Calix cum Palla, Patena, Velo albo, et ligula serica albi coloris.*

3 *Pixis cum Particulis consecrandis ad Communionem Populi, et Infirmorum.*

4 *Pelvicula cum Urceolis Vini, et Aquæ, et Manutergio.*

5 *Schedulæ tradendæ Communicatis.*

6 *Crux Processionalis cooperta Velo violaceo.*

7 *Turibulum cum Navicula.*

8 *Velum humerale albi coloris.*

9 *Mappa oblonga extendenda super Cancellos in Communione Populi.*

10 *Baldachinum hastatum, vel Umbella pro Processione, extra Cancellos.*

11 *Crotalum pro signo Salutationis Angelicæ.*

In Sacristia.

1 *Tria Superpellicea pro Clericis.*

2 *Amictus, Alba, Cingulus, Manipulus, Stola, et Planeta albi coloris.*

3 *Pluviale album.*

4 *Stola violacea.*

5 *Foculus cum igne, et forcipe.*

6 *Funalia, sive Candelæ pro Processione.*

In Sacello parato pro Repositione Santissimi Sacramenti.

1 *Locus ipse ab Altari majori distinctus, et decenter Velis pretiosis, non tamen nigris; et luminibus, ac floribus ornatus, sine Reliquiis, aut Imaginibus Sanctorum.*

2 *Supra Altare ibidem erectum Capsula elegans, clave firmata, pro Calice servando.*

3 *Corporale stratum intra Capsulam.*

4 *Aliud Corporale super Altare.*

5 *Scabellum graduatum pro repositione Calicis in Capsula.*

CAP II.

De Sacris Ritibus Fer. V. in Cœna Domini peragendis.

§. I. *De Missa usque ad Processionem.*

1 SOnus harmonicus Campanarum pro convocatione Populi.

2 Clerici induti Superpelliceis disponunt omnia suis locis, ut supra,

3 Rector interim excipit Confessiones suorum Parochianorum.

4. Hora congrua Rector Ecclesiæ celebraturus induit se paramentis Missalibus albi coloris

5 Primus Clericus accendit candelas in Altari majori, et aptat Calicem in medio ejus, et retro illum Pixidem cum particulis.

6 Celebrans præcedente primo Clerico, et post eum secundo cum tertio manibus junctis, procedit tecto capite ad Altare pro Missa,

7 Incipit Missam omisso in Confessione Ps. *Iudicame Deus etc. et Gloria Patri.*

8 Ad *Gloria in excelsis* pulsantur Campa-

næ, quæ deinde silent usque ad Sabbatum Sanctum.

9 Ultra Hostiam consuetam consecratur et alia, et Particulæ pro Communione Fidelium, et pro infirmis.

10 Dicitur, ut alias, *Agnus Dei*, licèt in Missa solemni non sit danda Pax.

11 Dum Celebrans dicit Orationes ante Communionem, primus Clericus portat ex Abaco ad Altare Calicem vacuum cum Palla, Patena, et Velo albi coloris.

12 Celebrans sumpto Sanguine, et cooperto Calice, ex quo sumpsit, alterum Calicem ponit in medio Corporalis, et detegit.

13 Genuflectit, et alteram Hostiam consecratam reponit in Calice, cooperit Palla, et Patena inversa, et Velum desuper expandit, et genuflectit.

14 Accipit Pyxidem, et ponit eam ante Calicem velatum: discooperit, et facta genuflexione, retrahit se in cornu Evangelii (*a*) versa facie ad cornu Epistolæ.

15 Clericus genuflexus in cornu Epistolæ, omnibus similiter de Clero, et Populo genuflectentibus, dicit: *Confiteor Deo etc.* et Ce-

(*a*) *Cær. Ep. l.* 2. *c.* 29., *Bauld. p.* 3. *t.* 11. *art.* 10. *n.* 11.

lebrans subjungit: *Misereatur vestri etc.* et *Indulgentiam etc.* ut alias.

16 Celebrans accedens ad medium genuflectit, et accepta Pixide, vertit se ad communicandos, et dicit de more, ter: *Ecce Agnus Dei etc.*

17 Fit Communio Clericorum apud Altare, deinde Virorum, et Mulierum ad Cancellos, expansa Mappa ante pectus eorumdem.

18 Peracta Communione, Celebrans ad Altare cooperit Pixidem, et eam servat in Tabernaculo.

19 Deinde dicto: *Quod ore etc.* se purificat, et facta genuflexione, abluit digitos super Calicem, et super Altare de more: et reaccedens ad medium, genuflectit, et sumit ablutionem digitorum.

20 Calix Missæ defertur ad Credentiam: accenduntur Cerei in Sacello Sepulchri: disponitur Baldachinum, sive Umbella, et distribuntur cerei pro sodalibus si adsint, vel cultioribus de Populo.

21 Celebrans prosequitur Missam, in qua hæc observabit.

Exterso Calice genuflectit, accedit ad cornu Epistolæ, et legit *Communionem.*

Venit in medium, genuflectit, osculatur

Altare, et retrahens se a latere Evangelii dicit: *Dominus vobiscum.*

Redit in medium, genuflectit, et accedit ad cornu Epistolæ, ubi legit *Post Communionem.*

Iterum in medium, genuflectit, osculatur Altare, vertit se, ut prius, dicit: *Dominus vobiscum*, et *Ite missa est.*

Vertit se ad medium, genuflectit, dicit: *Placeat etc.* osculatur Altare, dicit *Benedicat vos etc.* genuflectit.

Vertit se in cornu Evangelii: dat benedictionem, et non perficiens circulum, convertit se ad latus Evangelii, non rediens in medium.

Dicit Evangelium S. Joannis, ad quod signat librum, vel tabellam, non autem Altare.

Ad *Verbum Caro factum est etc.* genuflectit versus Sacramentum.

22 Celebrans, completa Missa, accedit ad medium, genuflectit, et per breviorem descendit ad planum Epistolæ.

23 Ibi per manus Clericorum deponit Planetam, et Manipulum, et accipit Pluviale albi coloris.

§. II. *De Processione SS. Sacramenti ad Sacellum.*

1 CElebrans accedit ante Altare, et facta genuflexione in plano, orabit genuflexus in inferiori gradu.

2 Primus Clericus accipit Thuribulum cum igne, et Naviculam cum thure, et accedit ad Celebrantem.

3 Celebrans surgens, imponet thus in Thuribulo sine benedictione, ministrante Naviculam secundo ex Clericis sine osculis.

4 Celebrans ascendit gradus Altaris, et genuflexus in suppedaneo incensat SS. Sacramentum in Calice.

5 Deinde accipit Velum humerale, et surgens accedit ad Mensam Altaris: genuflectit, surgit, *et ad cauthelam firmat Velum Calicis ligula serica albi coloris.*

6 Accipit Calicem sinistra per nodum, submittens eam Velo, et dexteram ponit supra Calicem, supra quam secundus Clericus extendit extremitates ambas Veli humeralis,

7 Celebrans cum Calice vertit renes Altari, et incipit Hym. *Pange lingua etc.*

8 Proceditur ordine sequenti ad Sacellum Sepulchri.

1 Vexillum consuetum in delatione SS. Viatici.

2 Sodales, vel pii Viri cum luminibus.

3 Crux Processionalis delata a tertio Clerico,

4 Primus Clericus cum Thuribulo fumigante.

5 Celebrans sub Baldachino, vel sub Umbella, et a sinistris ejus secundus Clericus elevans vestis anterioris ejus extremitates, dum descendit gradus, vel ascendit, recitantes Hymn. *Pange lingua etc.*

9 Ad Sacellum omnes se disponunt per duas partes itaut Thurifera rius, et Celebrans sub Baldachino possint transire per medium illorum.

10 Deferentes Labarum, et Crucem sistent e regione Sacelli.

11 Celebrans ascendit Altare Sacelli, et deponit Calicem supra Altare: genuflectit, descendit primum gradum, et genuflexus in suppedaneo deponit Velum humerale.

12 Interim deferentes Baldachinum asportant illud ad locum congruum.

13 Celebrans surgens imponit iterum thus in Thuribulo sine benedictione, et sine osculis: et genuflexus super Suppedaneo Sacramentum incensat, et Clerici recitabunt Vers. *Tantum ergo Sacramentum etc.*

14 Deposito Thuribulo Celebrans surgit, ascendit ad Altare, genuflectit, et accipiens

Calicem, illum recondit in Capsula, admoto per secundum Clericum scabello gradato, si opus erit.

15 Iterum genuflectit, et postea claudit Capsulam: genuflectit, et descendit in plano Sacelli.

16. Celebrans genuflectit in gradu infimo Altaris, et post aliqualem Orationem surgit, et facta genuflexione ambobus genibus in plano, præcedente Cruce, medius inter Clericos revertitur ad Altare tecto capite.

§. III. *De Pixidis asportatione.*

1 CUm omnes pervenerint ad Altare, Crux deponitur loco suo, et secundus, et tertius Clericus accipiunt Cereos accensos.

2 Celebrans, facta genuflexione, ascendit Altare, extrahit e Tabernaculo Pixidem cum particulis: collocat eam super Corporale, et genuflectit.

3 Descendens genuflectit in Suppedaneo, et accipit a primo Clerico Velum pro humeris.

4 Ascendit Altare genuflectit, et, manibus velatis, accipit Pixidem, et præcedentibus Clericis cum cereis accensis, portat Pixidem ad altare Sepulchri, et collocat super Corporale, et postea genuflectit.

5 Deinde descendens, genuflectit in Suppedaneo, ubi per manus Clerici deponit Velum. iterum ascendit, et genuflectit; aperit Capsulam, et recondit in ea Pixidem, retro Calicem

6 Genuflectit, et claudit Capsulam, et facta oratione in infimo gradu, genua flectit in plano, et revertitur, tecto capite, in Sacristiam.

7 Ibi deponit Pluviale, et Stolam albi coloris, et sumit Stolam violaceam tantum, aptatam in modum Crucis.

§. IV. *De Altarium Denudatione.*

1 CElebrans paratus, ut supra, associatus a Clericis manibus junctis, accedit ad Altare.

2 In plano, apud quod stans, inchoât alta voce Antiph. *Diviserunt sibi,* quam prosequitur cum Psalmo; *Deus Deus meus respice in me etc.* recitans illum cum Clericis.

3 Interim Celebrans ascendit Altare, quod denudat, amovendo Tobaleam superiorem, et alias.

4 Clerici recipiunt Tobaleas, et amovent ab Altari Vasa florum, Pallium. Tapete etc. adeout in in Altari non remaneant nisi Crux, et Candelabra cum candelis extinctis.

5 Celebrans, denudato Altari majori, pro-

cedet ad denudationem reliquorum Atarium, si plura adsint.

6 Denudatis Altaribus, Celebrans redit ante Altare majus: ubi post ultimum versum Psalmi, repetita Antiphona, genuflectit ad signum meridianum Salutationis Angelicæ.

7 Clericus cum Crotalo dat signum Salutationis Angelicæ, ad quod omnes genuflectunt.

8 Surgit deinde Celebrans, et, facta reverentia Cruci *quia paratus*, Clericis genuflectentibus, revertitur in Sacristiam.

9 Ibi paramenta deponit, et, gratiis de more peractis, jubet, ut omnia suis locis reponantur.

10 Primus Clericus amovebit a Cruce Altaris majoris vestem coloris albi, remanente consueta veste violacea.

11 Curabit Parochus, ut assidue adsint, qui orent ante SS. Sacramentum in Sacello Sepulchri, utque decens numerus Cereorum in eo colluceat.

TIT. V.

DE FERIA VI.

In Parasceve.

CAP. I.

De præparandis pro Officio hujus Feriæ.

In Altari Majori.

1 *Altare ipsum undequaque nudum cum sex Candelabris habentibus Cereos extinctos ceræ communis.*

2 *Crux lignea in eodem, cooperta Velo, quod facile solvi, et removeri possit.*

3 *Pulvinar violaceum in secundo gradu ejusdem Altaris.*

In Abaco, seu Credentia
Altaris majoris.

1 *Mantile lineum planitiem Abaci non excedens.*

2 *Mappa unica plicata pro Altari ad mensuram Mensæ.*

3 *Legile cum Missali.*

4 *Bursa nigri coloris cum Corporali, Palla, et Purificatorio.*

5 *Thuribulum, et Navicula cum thure.*

6 *Velum nigrum pro Calice in fine Officii.*

7 *Pelvicula cum Ampullis Vini, et Aquæ, et Manutergio.*

8 *Lanx argentea pro oblationibus*

Prope Abacum.

1 *Tapete, Pulvinar violaceum, et Velum album serico-violaceo, contextum.*

2 *Crux Processionalis.*

In Sacello Sepulchri.

1 *Corporale stratum super Altare.*

2 *Velum humerale album.*

3 *Baldachinum, sive Umbella albi coloris.*

4 *Intortitia, et Cerei pro Processione.*

In Sacristia.

1 *Tria Superpellicea pro Clericis.*

2 *Amictus, Alba, Cingulus, Manipulus Stola, et Planeta nigri coloris.*

3 *Foculus cum Igne, et Forcipe.*

CAP. II.

De Sacris Ritibus in hac Feria VI. in Parasceve persolvendis.

§. I. *De principio Officii usque ad Denudationem Crucis.*

1 HOra competenti datur signum cum Crotalo, et Celebrans, et Clerici accipiunt Superpellicea in Sacristia, et disponuntur omnia, ut supra.

2 Celebrans, lotis manibus accipit Amictum, Albam, Cingulum, Manipulum, Stolam, et Planetam nigri coloris.

3 Præcedentibus Clericis manibus junctis accedit ad Altare majus tecto capite.

4 Detecto capite genuflectit in plano Altaris, et procumbit super Pulvino posito in secundo gradu, et orat spatio unius *Miserere.*

5 Primus Clericus, accepta Mappa, illam extendit per longum super Mensam Altaris, adjuvante secundo Clerico, non explicando eam per latitudinem; ita ut duplicatio sit versu medium Altaris, et partes explicandæ versus frontem ejusdem Altaris.

6 Tertius Clericus collocat Legile eum Missale in cornu Epistolæ.

7 Celebrans surgit a procubitu, et amoto per Clericum pulvinari, ascendit Altare, et osculatur illud in medio.

8 Accedens ad cornu Epistolæ legit primam Lectionem cum Tractu.

9 Deinde dicit: *Oremus*, et genuflectens cum omnibus: *Flectamus genua*, et secundus Clericus primo surgens dicit: *Levate*, et Celebrans subjungit Orat. *Deus a quo etc.*

10 Deinde legit secundam Lectionem, et Tractum, ac successive Passionem.

11 Dicto ibidem: *Munda cor meum etc.* prosequitur eam partem, quæ cantaretur in tono Evangelii.

12 In fine non osculatur librum, sed immediate (nisi sit habendus sermo de Passione) incipit in eodem cornu Epistolæ Monitiones, et Orationes, ut in Missali.

13 Ante singulas Orationes, Octava excepta, Celebrans genuflectens, prout faciunt, et ceteri, dicit: *Flectamus genua*, et secundus Clericus, surgens ante omnes, dicit: *Levate.*

14 Circa finem Orationum, primus Clericus, adjuvante tertio, extendit ante gradus Altaris, vel Presbyterii Tapete, et super primos ejus

gradus Pulvinar violaceum, et Velum album serico violaceo contextum expandunt per longum.

§. II.

De Crucis denudatione, et Adoratione.

1 Completis Orationibus, Celebrans stans in eodem cornu Epistolæ deponit Planetam tantum.

2 Deinde genuflectit in medio Altaris, et accipit Crucem, et primus Clericus accipit Missale.

3. Celebrans accedit ad angulum posteriorem cornu Epistolæ, facie versa ad Populum, et Clericus sustinebit Missale ante illum.

4 Celebrans manu dextera detegit summitatem Crucis usque ad transversum illius exclusive, et Crucem ambabus manibus aliquantulum elevans, gravi voce legit: *Ecce lignum Crucis*: et Clerici eadem voce prosequuntur: *In quo salus mundi pependit*. Et genuflectentibus omnibus, præter Celebrantem, Clerici subjungunt: *Venite adoremus*, et deinde surgunt.

5 Celebrans in anteriori parte cornu Epistolæ discooperiens brachium dexterum Crucis,

et caput Crucifixi, et magis elevans Crucem, et vocem, secundo dicit: *Ecce lignum Crucis.*

6 Clerici prosequuntur: *In quo Salus mundi pependit*, et successive: *Venite adoremus*; et genuflectunt omnes, ut prius.

7 Celebrans tandem in medio Altaris totam discooperiens Crucem, ac altius manum, et vocem elevans, dicit tertio: *Ecce lignum Crucis.*

8 Clerici tertio prosequuntur, respondent, et genuflectunt, ut supra.

9 Tertius Clericus ponit Lancem a latere sinistro Pulvinaris, et primus reponit Missale super Legile, et discooperitur Crux Processionalis, et aliæ omnes per Ecclesiam.

10 Celebrans descendens per latus Evangelii portat devote Crucem ambabus manibus elevatam ad locum præparatum.

11 Ibi genuflexus collocat Crucem super Velum pulvino superpositum, et firmat eam cordulis.

12 Surgit, et, facta genuflexione, vadit ad planum cornu Epistolæ, ibique sedens in scabello, deponit calceamenta, Clericis adjuvantibus.

13 Celebrans excalceatus procedit ad adorationem Crucis, quam primo, secundo, et ter-

tio cum debita distantia adorat; offert pecuniam, et osculatur Crucem.

14 Surgit, et facta genuflexione Cruci, redit ad scabellum in plano Epistolæ, et calceamenta resumit.

15 Clerici deponunt et ipsi calceamenta, et post Celebrantem, ante omnes alios de Populo, adorabunt Crucem, eodem modo, quo Celebrans, et reversi ad sua loca, calceamenta resumunt.

16 Post Clericos adorabunt Sodales cum saccis, si adsint, deinde Viri, ultimo Mulieres: omnes bini, devote, ac graviter.

17 Interim primus Clericus assistet adorantibus, et secundus, et tertius Clericus accedunt ad Celebrantem, et alta, et clara voce (a) recitant cum eo Improperia, ut hic.

(a) *Bauldr. p. 4. cap. 10, art. 5. n. 6.*

Improperia recitanda a Celebrante cum secundo, et tertio Clerico.

PRIMA PARS.

Cel. ℣. Popule meus, quid feci tibi? aut in quo contristavi te? responde mihi.
℣. Quia eduxi te de terra Ægypti parasti Crucem Salvatori tuo.
2 *Cl.* ℟. Agios o Theos.
3 *Cl.* Sanctus Deus.
2 *Cl.* Agios ischyros.
3 *Cl.* Sanctus fortis.
2 *Cl.* Agios athanatos eleison imas.
3 *Cl.* Sanctus immortalis, miserere nobis.
Cel. ℣. Quia eduxi te per desertum quadraginta annis: et manna cibavi te, et introduxi te in terram satis bonam: parasti Crucem Salvatori tuo.
2 *Cl.* ℟. Agios o Theos.
3. *Cl.* Sanctus Deus.
2. *Cl.* Agios ischyros.
3. *Cl.* Sanctus fortis.
2. *Cl.* Agios athanatos eleison imas.
3. *Cl.* Sanctus immortalis, miserere nobis.
Cel. ℣. Quid ultra debui facere tibi, et non feci? Ego quidem plantavi te vine-

am meam speciosissimam: et tu facta es mihi nimis amara; accto namque sitim meam potasti, et lancea perforasti latus Salvatori tuo.

2 *Cl.* ℟. Agios o Theos.
3 *Cl.* Sanctus Deus.
2 *Cl.* Agios ischyros.
3 *Cl.* Sanctus fortis.
2 *Cl.* Agios Athanatos eleison imas.
3 *Cl.* Sanctus immortalis, miserere nobis.

SECUNDA PARS.

Cel. ℣. Ego propter te flagellavi Ægyptum cum primogenitis suis, et tu me flagellatum tradidisti.

2et3*Cl.* ℟. Popule meus, quid feci tibi? aut in quo contristavi te? responde mihi.

Cel. ℣. Ego eduxi te de Ægypto, demerso Pharaone in Mare rubrum; et tu me tradidisti Principibus Sacerdotum.

2et3*Cl.* ℟. Popule meus, quid feci tibi? aut in quo contristavi te? responde mihi.

Cel. ℣. Ego ante te aperui Mare; et tu aperuisti lancea latus meum.

2et3*Cl.* ℟. Popule meus, quid feci tibi? aut in quo contristavi te? responde mihi.

Cel. ℣. Ego ante te præivi in columna nubis; et tu me duxisti ad Prætorium Pilati.

2*et*3*Cl.*℟. Popule meus, quid feci tibi? aut in quo contristavi te? responde mihi.

Cel. ℣. Ego te pavi manna per desertum; et tu me cæcidisti alapis, et flagellis.

2*et*3*Cl.*℟. Popule meus, quid feci tibi? aut in quo contristavi te? responde mihi.

Cel. ℣. Ego te potavi aqua salutis de petra, et tu me potasti felle, et aceto.

2et3*Cl.*℟. Popule meus, quid feci tibi? aut in quo contristavi te? responde mihi.

Cel. ℣. Ego propter te Chananæorum Reges percussi: et tu percussisti arundine caput meum.

2et3*Cl.*℟. Popule meus, quid feci tibi? aut in quo contristavi te? responde mihi.

Cel. ℣. Ego dedi tibi sceptrum regale; et tu dedisti capiti meo spineam coronam.

2et3*Cl.*℟. Popule meus, quid feci tibi? aut in quo contristavi te? responde mihi.

Cel. ℣. Ego te exaltavi magna virtute; et tu me suspendisti in patibulo Crucis:

2et3*Cl.*℟. Popule meus, quid feci tibi? aut in quo contristavi te? responde mihi.

TERTIA PARS.

Cel.. ℣. Crucem tuam adoramus Domine, et sanctam Resurrectionem tuam laudamus, et glorificamus: ecce enim propter lignum venit gaudium in universo mundo.

Psalm. Deus misereatur nostri, et benedicat nobis.

2et3*Cl.*℟. Illuminet vultum suum super nos, et misereatur nostri.

Cel. ℣. Crucem tuam adoramus Domine; et sanctam Resurrectionem tuam laudamus, et glorificamus: ecce enim propter lignum venit gaudium in universo mundo.

2*et*3*Cl.*℟. Crux fidelis inter omnes, arbor una nobilis, nulla sylva talem profert, fronde, flore, germine. Dulce lignum, dulces clavos, dulce pondus sustinet.

Cel. ℣. Pange lingua gloriosi lauream certaminis, et super Crucis trophæo dic triumphum nobilem: qualiter Redemptor orbis immolatus vicerit.

2*et*3*Cl.*℟. Crux fidelis inter omnes, arbor una nobilis: nulla sylva talem profert, fronde, flore, germine.

Cel. ℣. De parentis protoplasti fraude factor condolens; quando pomi noxialis in necem morsu ruit; ipse lignum tunc notavit, damna ligni ut solveret.

2et3*Cl.*℟. Dulce lignum, dulces clavos, dulce pondus sustinet.

Cel. ℣. Hoc opus nostræ salutis ordo depoposcerat multiformis proditoris ars ut artem falleret: et medelam ferret inde, hostis unde læserat.

2et3*Cl*.℟. Crux fidelis inter omnes, arbor una nobilis: nulla sylva talem profert fronde, flore, germine.

Cel. ℣. Quando venit ergo sacri plenitudo temporis; missus est ab arce Patris, Natus orbis conditor: atque ventre virginali carne amictus prodiit.

2et3*Cl.*℟. Dulce lignum, dulces clavos, dulce pondus sustinet.

Cel. ℣. Vagit infans inter arcta conditus præsepia: membra pannis involuta Virgo Mater alligat: et Dei manus, pedesque, stricta cingit fascia.

2et3*Cl.*℟. Crux fidelis inter omnes arbor una nobilis: nulla sylva talem profert, fronde, flore, germine.

Cel. ℣. Lustra sex qui iam peregit, tempus

implens corporis: sponte libera Redemptor passioni deditus: Agnus in Crucis levatur immolandus stipite.

2et3*Cl.* ℟. Dulce lignum, dulces clavos, dulce pondus sustinet.

Cel. ℣. Felle potus ecce languet, spina, clavi, lancea, mite corpus perforarunt, unda manat, et cruor: terra, pontus, astra, mundus, quo lavantur flumine.

2et3*Cl.* ℟. Crux fidelis inter omnes arbor una nobilis: nulla sylva talem profert, fronde, flore, germine.

Cel. ℣. Flecte ramos arbor alta, tensa laxa viscera: et rigor lentescat ille, quem dedit nativitas: et superni membra Regis tende miti stipite.

2et3*Cl.* ℟. Dulce lignum, dulces clavos, dulce pondus sustinet.

Cel. ℣. Sola digna tu fuisti ferre mundi victimam; atque portum præparare arca mundo naufrago; quam sacer cruor perunxit, fusus Agni corpore.

2et3*Cl.* ℟. Crux fidelis inter omnes, arbor una nobilis: nulla sylva talem profert, fronde, flore, germine.

Cel. ℣. Sempiterna sit Beatæ Trinitati gloria:

æqua Patri, Filioque par decus Paraclito: unius, trinique nomen laudet universitas: Amen.

2et3*Cl.* ℟. Dulce lignum, dulces clavos, dulce pondus sustinet.

18 Circa finem adorationis primus Clericus accendit Cereos Altaris, et tertius amovet Legile cum Missali ab Altari.

19 Deinde secundus, et tertius Clericus accedunt per planum ad Altare: alter ad cornu Evangelii, alter ad Epistolæ, et explicant Tobaleam Altaris.

20 Successive secundus Clericus portat ad Altare Bursam cum Corporali incluso, et super eam Purificatorium: extrahit, et explicat Corporale, et prope illud in parte Epistolæ extendit Purificatorium.

21 Tertius Clericus collocat Missale cum Legili super Altare in cornu Evangelii, apertum, et inversum, ut in Missa.

22 Completa adoratione, Celebrans reportabit Crucem ad Altare cum debitis genuflexionibus.

23 Clerici amovent Tapete, Pulvinar, Velum, et Lancem, et apponitur Ignis in Thuribulo.

24 Celebrans apud scabellum in plano Epi-

stolæ resumit Planetam, et, aperto capite, accedit ante Altare.

§. III. *De Processione ad Sacellum, et Regressu ad Altare cum SS. Sagramento.*

1 CElebrans ante Altare: et imponit sine benedictione, et sine osculis incensum in Thuribulo.

2 Dirigitur Processio ad Sacellum, ubi asservatur SS. Sacramentum, hoc ordine.

Vexillum Viatici.

Sodales, sive pii Viri.

Thuriferarius.

Crux Processionalis denudata, et delata a tertio Clerico.

Celebrans cum Planeta, habens ante ipsum a sinistris secundum Clericum.

3 Ad Sacellum: Labarum, et Crux e regione Altaris: Procedentes hinc inde Sacellum in duas lineas, et juniores prope Labarum, seniores propinquiores erunt Altari.

4 Celebrans, facta genuflexione in plano Cappellæ, genuflectit in primo gradu Altaris, et orat parumper cum omnibus.

5 Surgit, aperit Capsulam, genuflectit, de-

scendit primum gradum, et stans imponit Incensum in Thuribulo sine benedictione, et sine osculis: accenduntur Cerei pro Processione, et disponitur Baldachinum, sive Umbella.

6 Celebrans genuflexus in Suppedaneo incensat Sacramentum in Capsula: surgit, et facta genuflexione, extrahit e Capsula Calicem, et ponit super Altare.

7 Genuflectit, claudit Capsulam, in qua remanet Pixis cum Particulis: iterum genuflectit, et descendit primum gradum.

8 Genuflexus in Suppedaneo accipit Velum humerale, surgit, et facta genuflexione, stans accipit, ut heri, Calicem, et secundus Clericus Velo cooperit.

9 Celebrans vertit renes Altari, et facie ad Processionem, inchoat alta voce Hymnum: *Vexilla Regis prodeunt etc.* quem cum secundo Clerico prosequitur ut infra.

VExilla Regis prodeunt:
Fulget Crucis mysterium:
Qua Vita mortem pertulit;
Et morte vitam protulit.
Quæ vulnerata lanceæ
Mucrone diro, criminum

Ut nos lavaret sordibus,
Manavit unda, et sanguine.
Impleta sunt, quæ concinit
David fideli carmine,
Dicendo nationibus;
Regnavit a ligno Deus.
Arbor decora, et fulgida,
Ornata Regis purpura,
Electa digno stipite
Tam sancta membra tangere.
Beata, cujus brachiis
Pretium pependit sæculi.
Statera facta corporis,
Tulitque prædam tartari.
O Crux ave spes unica,
Hoc passionis tempore
Piis adauge gratiam,
Reisque dele crimina.
Te, fons salutis Trinitas,
Collaudet omnis spiritus:
Quibus Crucis victoriam
Largiris, adde prœmium Amen.

10 Revertitur Processio ad Altare, ordine sequenti.

Vexillum Viatici.

Sodales, sive pii Viri cum Cereis accensis.

Crux Processionalis.

Thuriferarius continue Thuribulum agitans.

Celebrans sub Baldachino, habens secundum Clericum ante se a sinistris.

11 In Sacello remanent quatuor Candelæ accensæ.

12 Vexillum reponitur extra Cancellos; Crux Processionalis prope Credentiam.

13 Sodales, et Pii Viri remanent extra Cancellos: ibique dispositi, Cereos usque ad Officii finem in manibus tenebunt.

14 Baldachinum, sive Umbella deponitur ante Cancellos, et locó congruo collocatur.

15 Celebrans ascendit Altare, et Calicem ponit super Corporale: deinde genuflectit, surgit, et descendit primum gradum Altaris.

16 Deponit Velum, et stans imponit Incensum in Thuribulo sine benedictione, et sine osculis; deinde genuflexus in Suppedaneo Sacramentum incensat.

§. IV. *De reliquo Officio, et Ritu hujus Feriæ.*

1 Celebrans surgens accedit ad Altare, et genuflectit; deinde solvit, et amovet Velum a Calice, et ponit Patenam super Corporale.

2 Accepto Calice, deponit ex eo Sacram

Hostiam super Patenam; deinde ambabus manibus Patenam ipsam accipiens, collocat Hostiam super Corporale, nihil dicens, neque signans, et Patenam ponit ubi alias, sed super Corporale, non subtus.

3 Celebrans, facta genuflexione, accipit Calicem, et accedit versus cornu Epistolæ, et Calicem sinistra tenens, ponit in eo Vinum, et Aquam sine benedictione, et nihil dicens:

4 Calix non abstergitur, sed ponitur in latere Corporalis.

5 Celebrans accedit in medio, et facta genuflexione, reponit Calicem in loco solito sine signo Crucis, et cooperit Palla.

6 Ibidem stans imponit Incensum in Thuribulo absque benedictione, et osculis.

7 Celebrans, accepto Thuribulo, genuflectit, et incensat Oblata, dicens, de more: *Incensum istud etc.*

8 Incensatis Oblatis, iterum genuflectit, et (*ex Decr. S. R. C. sub.* 14. *Maii* 1707.) incensabit Crucem, dicens *Dirigatur Domine etc.* et repetita genuflexione Cruci, prosequetur, more solito, incensationem Altaris, semper genuflectens quoties transit per medium.

9 Incensato Altari, dat Thuribulum in ma-

nu Thuriferarii, dicens: *Accendat in nobis etc* et ipse non incensatur.

10 Celebrans immediate, advertens, ne terga vertat Sacramento, descendit e Suppedaneo in secundo gradu, et aliquantulum extra Altare in cornu Epistolæ, versa facie ad Populum, lavat manus, nihil dicens.

11 Redit ad medium Altaris, genuflectit, surgit, et junctis manibus super Altari, mediocriter inclinatus, dicit submissa, sed intelligibili voce: *In spiritu humiliatis etc.*

12 Celebrans osculatur Altare, genuflectit, et versus Populum in cornu Evangelii dicit: *Orate fratres.* et redit per eamdem viam, non perficiens circulum, et iterum genuflectit.

13 Non respondetur: *Suscipiat.*

14 Celebrans junctis manibus ante pectus, in tono feriali, dicit: *Oremus*: *Præceptis salutaribus etc.* et dum dicit: *Pater noster etc.* extendit manus.

15 Clerici respondent: *Sed libera nos a malo*, et Celebrans: *Amen* sub silentio; et adhuc tenens manus extensas, subjungit in priori tono feriali: *Libera nos etc.* et Clerici in fine respondent: *Amen.*

16 Celebrans genuflectit, surgit, discooperit Calicem, supponit Patenam Hostiæ, et tenens

manu sinistra Patenam super Altare, eleva dextera Hostiam, ut ab omnibus videri possit.

17 Celebrans declinat Hostiam immediate super Calicem jam discoopertum, et statim dividit eam in tres partes, more solito, nihil dicens, quarum ultimam immittit in Calicem, pariter nihil dicens, nec signans.

18 Cooperto Calice, genuflectit, et postmodum surgens, manibus junctis super Altari, et inclinatus, dicit secreto *Perceptio Corporis etc.* omissis duabus aliis Orationibus.

19 Celebrans iterum genuflectit, deinde, accepta Patena cum Hostia, ut alias, dicit: *Panem cœlestem etc. Domine non sum dignus etc.* more solito ter percutiens pectus.

20 Hostia se signat, dicendo: *Corpus Domini nostri etc.*, et se communicat.

21 Facta brevi meditatione, discooperit Calicem, et genuflectit.

22 Surgit, et collectis de more fragmentis, accipit ambabus manibus Calicem, nihil dicens, nec se signans, et sumit riverenter ex eo Particulam Hostiæ cum Vino.

23 Celebrans, omissa consueta Calicis purificatione, more solito, abluit digitos super Calicem cum Vino, et Aqua.

24 Surgunt interim omnes, et Cerei extinguuntur.

25 Celebrans, sumpta in medio ablutione, Calicem tergit, Velo parvo nigro cooperit, atque componit; et inclinatus, manibus junctis ante pectus, dicit secreto. *Quod ore sumpsimus etc.*

26 Primus Clericus Calicem defert ad Credentiam.

17 Celebrans descendens in plano Altaris, et facta cum Clericis genuflexione Cruci, cooperto capite, revertitur in Sacristiam.

28 Ibi deponit Paramenta missalia, et super Cotta accipit Stolam albi coloris.

§. V. *De Pixidis Repositione.*

1 CElebrans, præcedente primo Clerico cum Velo, et duobus aliis cum Cereis, vadit ad Sacellum, ubi Pixis remansit.

2 Facta genuflexione in plano, genuflectit in primo gradu inferiori, et orat parumper.

3 Surgit, ascendit Altare, aperit Capsulam, genuflectit, accipit Pixidem, et eam collocat super Corporale, et iterum genuflectit.

4 Descendens primum gradum genuflectit in

Suppedaneo, et accipit a primo Clerico Velum pro humeris.

5 Ascendit Altare, genuflectit, et manibus velatis accipit Pixidem, et præcedentibus Clericis cum Cereis accensis, reportat Pixidem, servandam in Tabernaculo posito super Altare alicujus remotioris Cappellæ in Ecclesia, vel (*quod congruentius*) in Sacristia.

6 Debitis genuflexionibus Pixidem servat: et ante eam lampas continuò ardeat.

7 Reposita Pixide, omnes genuflectunt, et datur signum meridianum Salutationis Angelicæ cum Crotalo.

8 Tandem extinguuntur Cerei Altaris, et omnia suis in locis reportantur.

9 Si autem non adsit Sacristia, vel Cappella remotior, ut supra; tunc Pixis remaneat in loco, (*a*) ubi Calix repositus erat, et lampas ardens jugiter adsit.

(*a*) *Bauldr. p.* 4. *cap.* 10. *art.* 5. *n.* 11.

TIT. VI.

DE SABBATO SANCTO.

CAP. I.

De præparandis pro omnibus Functionibus, in hac die persolvendis.

Extra Portam Principalem.

1 *Mensa cum Mantili albo, et super eam.*

2 *Legile parvum cum Missali.*

3 *Patera argentea cum quinque globulis Incensi.*

4 *Thuribulum, et Navicula cum thure.*

5 *Vas Aquæ benedictæ cum Aspersorio.*

6 *Manipulus, Stola, et Dalmatica albi coloris.*

7 *Laterna cum Candela.*

8 *Item prope Mensam, Tripes cum foculo, in quo carbones accendendi, pro novò Igne.*

9 *Forcipes ferreæ.*

10 *Arundo ornata cum tribus Candelis in summitate.*

In Altari Majori.

1 *Altare cum Cruce, et Candelabris festivis.*

2 *Duplex in eo Pallium, album subtus, et violaceum desuper.*

3 *Pes ligneus, vel basis marmorea in latere Evangelii pro firmanda Arundine.*

4 *Legile pro Præconio.*

5 *Cereus benedicendus, aptatus in Candelabro magno a latere Evangelii, cum ellychnio concinnato ad prompte flammam recipiendum, cum quinque foraminibus in modum Crucis.*

6 *Lampades compositæ.*

In Abaco Altaris Majoris.

1 *Mensa Mantili albo cooperta.*

2 *Missale pro Præconio, et Missa.*

3 *Calix cum ornamentis coloris albi.*

4 *Pelvicula cum Urceolis Vini, et Aquæ, et Manutergio.*

In Sacristia.

1 *Quatuor Superpellicea pro Clericis; Amictus, Alba, Cingulus, Stola, et Pluviale coloris violacei, Manipulus, Stola, et Planeta violacea,*

2 *Manipulus, Stola, et Planeta coloris albi.*

3 *Velum pro humeris albi coloris.*

4 *Cerei pro asportatione Pixidis.*

In Baptisterio, si adsit.

1 *Mensa cooperta albo Mantili pro Abaco.*

2 *Manutergia num. duo.*

3 *Vas pro Aqua benedicta, et Aspersorium.*
4 *Vasa ad extrahendam Aquam e Fonte.*
5 *Ampullæ Oleorum Chrismatis, et Catechumenorum.*
6 *Vasa ad lavandas manus cum mica panis.*
7 *Bombacium ad manus inunctas tergendas.*

Pro Baptismo, si ministrandus.

1 *Rituale Romanum.*
2 *Pelvicula cum Sale.*
3 *Vasa Oleorum Catechumenorum, et Chrismatis cum Bombacio.*
4 *Stola, et Pluviale albi coloris.*
5 *Linteolus ad abstergendum caput Infantis.*
6 *Alius Linteus aptatùs pro Veste candida.*
7 *Cereus accendendus.*

CAP. II.

De Sacris Ritibus Sabbato Sancto peragendis.

§. I. *De Principio Officii, usque ad Benedictionem Cerei.*

1 EXtra Ecclesiam excutitur novus Ignis e silice, et accenduntur carbones in foculo.

2 Hora competenti, *Quatuor Clerici* acci-

diunt Superpellicea in Sacristia, et disponunt omnia suis locis.

3 Dato signo cum Crotalo, Celebrans, lotis manibus, accipit supra Cottam, Amictum, Albam, Cingulum, Stolam, et Pluviale coloris violacei.

4 Proceditur ad Portam principalem, hoc ordine.

Primus Clericus manibus junctis.

Tertius Clericus cum Cruce Processionali.

Celebrans inter Clericos secundum, et quartum.

5 Extra Portam Clericus cum Cruce sistit in limine Portæ, renes eidem vertens, facie Crucifixi versa ad Celebrantem.

6 Celebrans ante Mensam collocatam int er ipsum, et Crucem.

7 Ibidem stans, et ex Missali super Legile, legens, benedicit ignem tribus Orationibus; deinde unica Oratione Grana Incensi.

8 Dum Celebrans benedicit incensum, primus Clericus accipit forcipe novum ignem benedictum, et ponit in Thuribulo.

9 Celebrans imponit cum benedictione, et osculis Incensum in Thuribulo, deinde aspergit Ignem, et Grana, dicens Antiph. *Asperges me etc.* et eadem thurificat.

10 Thuriferarius recepto Thuribulo ponit alium novum Ignem in eo.

11 Celebrans, deposito Pluviali, ac Stola coloris violacei, accipit Manipulum, Stolam in humero sinistro, more Diaconorum, et Dalmaticam albi coloris.

12 Interim secundus Clericus accendit candelam de novo Igne, et recondit in Lanterna, et quartus accipit Pateram cum granis Incensi

13 Celebrans iterum ponit incensum in Thuribulo cum benedictione, et osculis, et postea accipit Arundinem.

14 Proceditur ad benedictionem Cerei, ordine sequenti.

Clericus cum Granis Incensi a dexteris, et Thuriferarius a sinistris.

Tertius Clericus cum Cruce.

Celebrans cum Arundine, et secundus Clericus cum Lanterna a sinistris ejus.

15 Clerici cum Granis, Thuribulo, et Cruce ingrediuntur Ecclesiam, et sistunt quando Celebrans ingressus fuerit januam Ecclesiæ.

16 Celebrans ingressus Ecclesiam inclinat Arundinem, et accensa ex lanterna una ex tribus candelis per secundum Clericum, genuflectit, genuflectentibus omnibus, excepto tantum Clerico portante Crucem.

17 Celebrans genuflexus, clara voce dicit: *Lumen Christi*: tum surgit, surgentibus omnibus, et Clerici respondent: *Deo gratias.*

18 Proceditur usque ad medium Ecclesiae, ubi secundo fiunt omnia, ut supra, accensa secunda candela; præter modulationem vocis, quae alta esse debet.

19 Proceditur tandem ante gradus Altaris, et accensa tertia candela, tertio fiunt antedicta cum altiori voce.

§. II. *De Benedictione Cerei.*

1 RESponso, pro tertia vice, post *Lumen Christi*, a Clericis *Deo gratias*, surgunt omnes, et formant rectam lineam cum Celebrante in medio eorum ante Altare,

2 Secundus Clericus secedens deponit Lanternam super credentiam, et accipit Missale pro Præconio, et tradit illud Celebranti, qui vicissim dat illi Arundinem.

3. Celebrans tenens Missale in manibus, genuflectit in infimo gradu Altaris, et non præmisso. *Munda cor meum*, dicit tantum. *Jube Domine benedicere. Dominus sit in corde meo, et in labiis meis, ut digne, et competenter annunciem suum Paschale Præconium. Amen.*

4 Deinde surgens, ac facta cum omnibus genuflexione Altari, accedit ad Legile paratnm in plano Evangelii pro Præconio hoc ordine.

Thuriferarius habens a dexteris quartum Clericum cum Granis incensi.

Tertius Clericus cum Cruce habens a sinistris secundum Clericum cum Arundine.

Celebrans cum Missali.

Cum pervenerint ad Legile, supradicti sic apud illud se disponunt recta linea, et vertentes faciem sicut Celebrans.

1 Celebrans ponit Missale super Legile.

2 Clericus cum Cruce a dextris Celebrantis.

3 Thuriferarius a dextris supradicti cum Cruce

4 Clericus cum Arundine a sinistris.

5 Clericus cum Granis a sinistris Arundinis.

6 Celebrans accedente Thuriferario incensat Missale apertum super Legile, et incipit Præconium: *Exultet etc.* clara, et hilari voce.

7 Ad verba: *Curvat Imperia*, infigit grana incensi, hoc ordine:

1

4 2 5

3

8 Quartus Clericus deponit in Credentia Pateram, ubi erant grana Incensi, et accipit virgam cum Candelula superinflexa, et redit ad (a) pristinum locum a sinistris Clerici cum Arundine.

9 Ad Verba: *Rutilans ignis accendit.* Celebrans ex Arundine Cereum accendit.

10 Ad verba *Apis mater eduxit*, quiescit donec quartus Clericus ex Cereo, per Candelulam in virga, lampadem, vel lampades accendat.

11 Finito Præconio Celebrans claudit Missale: Secundus Clericus firmat Arundinem in sua basi a latere Evangelii: Tertius deponit Crucem in latere Epistolæ.

12 Deinde præcedentibus Thuriferario cum Clerico de granis a sinistris, ac secundo, et tertio Clerico, facta genuflexione Altari, revertitur in Sacristiam.

13 Ibi depositis paramentis albis, accipit Manipulum, Stolam, et Planetam coloris violacei.

§. III. *De Prophetiis.*

1 CElebrans paratus, ut supra, præcedentibus Clericis, procedit ad Altare.

(a) *Bauldr. p. 4. cap. 11. art. 3. n. 7.*

2 Facta reverentia Cruci, ascendit ad Altare, osculatur illud in medio, et accedit ad cornu Epistolæ.

3 Ibi alta voce legit duodecim Prophetias, Orationes, et Tractus: genuflectens cum omnibus, dum ante Orationes, excepta ultima, dicit: *Flectamus genua*: et Clericus surgens respondet *Levate*.

4 Completa ultima Oratione, Celebrans, cta ibidem reverentia Cruci, descendit ad scabellum in plano Epistolæ, et deponit Planetam, et Manipulum.

5 *Si Ecclesia habuerit Fontem Baptismalem, Celebrans accipit Pluviale violaceum, et sedet. Si autem Fontem non habet, accedit sine Casula ante Altare pro Litaniis, ut infra* §. VI.

6 Procedamus nunc ad Benedictionem Fontis, ne aliquid in hoc Memoriali desideretur.

§. IV. *De Benedictione Fontis.*

1 SEdente Celebrante, ut supra, primus Clericus amovet Cereum accensum de Candelabro, et accedit ante Altare.

2 Tertius Clericus accipit Crucem, et similiter venit ante Altare.

3 Duo alii Clerici accedunt ad Celebrantem.

4 Celebrans surgens incipit alta voce Tract. *Sicut Cervus etc.* ut infra, quod lente prosequetur cum suis Clericis.

5 Inchoato Tractu, dirigitur processio ad Fontem, facta reverentia Altari, hoc ordine.

Clericus cum Cereo.

Clericus cum Cruce.

Celebrans medius inter Clericos recitans, tecto capite, Tractum.

℣. Sicut Cervus desiderat ad fontes aquarum: ita desiderat Anima mea ad te Deus.

℣. Sitivit Anima mea ad Deum vivum: quando veniam, et apparebo ante faciem Dei?

℣. Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die, ac nocte, dum dicitur mihi per singulos dies: ubi est Deus tuus?

6 Ante cancellos Fontis sistant omnes, et Celebrans, facie versa ad Crucem, expleto Tractu, dicit: *Dominus vobiscum*, et Orationem: *Omnipotens sempiterne Deus etc.*, sustinente librum quarto Clerico.

7 Clericus cum Cereo, et deferens Crucem ingrediuntur Cancellos Baptisterii, si loci capacitas sinant: stabunt vero semper ante faciem Celebrantis.

8 Celebrans accedit prope Fontem, et dicit secundam Orationem, et Præfationem, ut in Missali, tenens semper manus junctas.

9 Intra Præfationem, juxta proprios Rubricæ locos, hæc peragit.

1 Post verba: *Gratiam de Spiritu Sancto*; dividit Aquam manu dextera in modum Crucis, et immediate manum tergit.

2 Post verba: *Non inficiendo corrumpat*: tangit Aquam manu, et deinde tergit.

3 Post verba: *Indulgentiam consequatur*: facit tres Cruces supra Fontem manu dextera.

4 Post verba: *Super te ferebatur*, dividit manu dextera Aquam, et effundit versus quatuor Mundi partes, Orientem, Occidentem, Aquilonem, et Austrum, hoc modo.

1
3 4
2

5 Post verba: *In nomine Patris etc.* mutat vocem in modum lectionis.

6 Post verba: *Tu benignus adspira*: halat ter in Aqua in modum Crucis.

7 Post verba: *Purificandis mentibus efficaces*: immittit aliquantulum Cereum in Aquam,

dicens *Descendat in hanc plenitudinem etc.* et extrahit. Immittit secundo profundius, et tono aliquanto altiori repetit: *Descendat in hunc etc.*, et pariter extrahit. Immittit tertiò usque ad fundum, et altiori adhuc voce repetit: *Descendat etc.*, et non extrahit.

8 Ter sufflat immodiatè in Aquam in formam Tridentalem, juxta figuram in Missali, et prosequitur: *Totamque hujus Aquæ etc*,

9 Post verba: *Fœcundet effectu*: extrahit Cereum, qui panno abstergitur.

10 Prosequitur Præfationem, quam concludit humiliori voce, dicendo: *Per Dominum nostrum etc.* et Adstantes respondent: *Amen.*

11 Secundus Clericus accipit Vas pro Aqua benedicta, et cum eo hauit Aquam ex fonte.

12 Celebrans, accepto Aspersorio intincto in Aqua Fontis, aspergit se, et circumstantes; Deinde, medius inter Clericos, aspergit omnes per Ecclesiam de dicta Aqua, et rerevertitur ad Fontem.

13 Extrahitur Aqua benedicta pro Fontibus lustralibus, Benedictionibus Domorum, et Esculentorum, ac Aspersione in crastinum.

14 Celebrans, accedens ad Fontem, infundit in Aquam Oleum Catechumenorum in modum Crucis, dicens: *Sanctificetur etc.*

15 Deinde similiter Chrisma, dicens: *Infusio Chrismatis.*

16 Tandem infundit simul utrumque Oleum, pariter in modum Crucis, dicens: *Commixtio Chrismatis etc.*

17 Miscet manu sua Olea infusa cum Aqua et spargit per omnem Fontem.

18 Abstergit manum Bombacio: deinde lavat manus cum mica panis.

§. V. *De Baptismo Parvulorum.*

DUo potissimum (verba sunt Ritualis Romani) *ex antiquissimo Ecclesiæ ritu, sacri sunt dies, in quibus solemni cæremonia hoc Sacramentum administrare maxime convenit: nempe Sabbatum Sanctum Paschæ, et Sabbatum Pentecostes, quibus diebus Baptismalis Fontis Aqua rite consecratur*: Ad Parvulorum igitur Baptismum, solemniter administrandum, Celebrans, expleta, ut supra, Fontis Benedictione, ordine, ut infra, procedat.

1 IN fine Benedictione Fontis disponuntur Baptizandi cum eorum Patrinis extra limen Ecclesiæ.

2 Celebrans, lotis manibus, præcedente Clerico cum Cruce, et remanente apud Fontem alio Clerico cum Cereo, accedit cum aliis duobus Clericis ad limen Ecclesiæ.

3 Ibi Celebrans procedit, ut in Rituali ad Catechismum etc. usque ad introductionem Infantis in Ecclesiam, pro qua

4 Celebrans imponit super infantem extremam partem Stolæ, *pendentem a suo humero sinistro*, et introducit eum in Ecclesiam, dicens N. *Ingredere in templum Dei etc.*

5 Deinde dicto: *Credo*, *et Pater noster*, versis renibus ostio cancellorum Baptisterii dicat exorcismum: tanget saliva aures, et nares infantis: eumdemque Oleo Catechumenorum ungat in pectore, et inter scapulas.

6 Stans ibidem extra cancellos Celebrans deponit Pluviale, et Stolam coloris violacei, et sumit Stolam, et Pluviale albi coloris.

Præcedente Cruce ingreditur Baptisterium, in qnod ingrediuntur Patrini cum infantibus.

8 Celebrans ante Fontem interrogat: N. *Credis etc.* N. *vis Baptizari?*

9 Responso a Patrinis: *Volo*, Celebrans procedit ad Baptismum.

Vel per Immersionem, si in Baptisterio sit tantummodo unicus Fons continens Aquam benedictam.

Vel per infusionem, si habeatur duplex Fons. Alter cum Aqua benedicta, et alter vacuus, qui per foramen excurrere faciat in Sacrarium Aquam baptismalem, profluentem a capite Infantis baptizati super eumdem Fontem vacunm.

10 *Si baptizet per Immersionem*: Celebrans accipiens Infantem, ac ipse solus eum sustinens, caute caput ejus immergit, et trina mersione baptizat, et semel tantum dicit: N. *Ego te baptizo etc.* et Infantem, completa forma, statim tradit Susceptoribus.

11 *Si vero per infusionem*, tunc Patrino, vel Matrina, vel utroque Infantem tenente super altero Fonte vacuo sine aqua Celebrans vasculo accipit Aquam Baptismalem ex altero Fonte, et de ea ter fundit supra caput Infantis in modum Crucis, et simul verba proferens semel tantum, distincte et attente dicat: *N. Ego te baptizo etc.*

12 Absterso capite Infantis, Celebrans dicens: *Deus omnipotens etc.*, Sacro Chrismate inungit summitatem capitis baptizati.

13 Deinde, data Veste candida, et candela accensa, et dicto: N. *Vade in pace etc.* Patrinos admonet, et Parentes Infantis admoneri curat, ut in Rituali.

14 Celebrans lavat manus, et depositis Pluviali, ac Stola albis, resumit Stolam, et Pluvilae violaceum.

§. VI. *De Litaniis, et Missa cum Vesperis.*

1 Praecedente Clerico cum Cereo, et Cruce Processionali, Celebrans subsequitur cum suis Clericis, et redit ante Altare.

2 Cereus figitur proprio Candelabro, et Crux deponitur in cornu Epistolæ.

3 Celebrans, stans ante Altare, deponit Pluviale tantum:

3 Idem genuflexus, omnibus similiter genuflectentibus, recitat Litanias ex Mistali, posito super scabello ante seipsum.

5 Clerici respondent, et repetunt omnia, quæ Celebrans dicit.

6. Ad Vers. *Peccatores*, tollitur Pallium violaceum ab Altari; accenduntur candelæ, et Vasa florum inter candelabra apponuntur.

7 Celebrans prosequitur Litanias, usque ad *Christe exaudi nos*: inclusive.

8 Surgit Celebrans, et præcedentibus Clericis, accedit in Sacristiam: ubi deposita Stola violacea, accipit Manipulum, Stolam, et Planetam albi coloris.

9 Celebrans comitatus a Clericis, ut supra, redit ad Altare, ante cujus gradus facit Confessionem de more, cum Psal. *Judica me etc.* et *Gloria Patri*.

10 Ascendit Altare, completaque Oratione: *Aufer a nobis etc*: in ejus medio, dicit immediate *Kyrie eleyson*, ut alias, cum non legatur Introitus.

11 Ad *Gloria in excelsis*: pulsantur Campanæ, quæ usque ad hanc horam siluerant.

12 Post Epistolam Celebrans dicit ter *Alleluja*, elevando gradatim vocem, et Clerici, post quamlibet vicem, in eodem tono repetent illud, et Celebrans prosequetur Vers., et Tractum.

13 Non dicitur *Credo*, et post *Dominus vobiscum*, non legitur Offertorium: Non dicitur *Agnus Dei*, neque datur hodie osculum Pacis.

13 Loco Ant. *Communio*, dicuntur Vesperæ, ut in Missali: videlicet.

15 Celebrans in cornu Epistolæ dicit Ant. *Alleluja etc.* et cum Clericis prosequetur Ps. *Laudate etc.* et in fine repetitur *Alleluja*.

16 Deinde subdit; Ant. *Vespere autem etc*, cum Cantico *Magnificat*.

17 Repetita Ant. *Vespere etc.*, Celebrans accedit ad medium Altaris, osculatur illud, et

versus ad Populum dicit: *Dominus vobiscum*, et postea Orationem in solito cornu Epistolæ.

18 Post: *Ita Missa est*, additur *Alleluja*, *Alleluja*.

19 Completo Evangelio S. Joannis, revertitur in Sacristiam, et Missalia paramenta deponit.

§. VII. *De reportatione Pixidis.*

1 CElebrans accipit super Cottam, Stolam albam, et præcedentibus duobus Clericis cum cereis, et alio cum Bursa Corporalium, et Velo humerali, accedit ad locum, ubi asservatur Pixis cum Particulis.

2 Ibi, adhibitis debitis genuflexionibus, accipit velatis manibus Pixidem, quam portat in solito Tabernaculo servandam.

3 Revertitur in Sacristiam, in qua, depositis Sacris Vestibus, legit Ant. *Trium puerorum etc.* cum *Alleluja*, et canticum, et Psalmum, et Orationes pro gratiarum actione.

4 Interim per Clericos extinguuntur cerei Altaris.

5 Item tres candelæ in cuspide Arundinis, quæ amplius non accenduntur: et Arundo ipsa amovetur omnino.

6 Item extinguitur Cereus Paschalis: qui tamen, remanens in suo Candelabro, accenditur in Missis in omnibus Dominicis, ac festis Domini, et Sanctorum de præcepto: et usque ad Evangelium inclusive in die Ascensionis Domini: quo dicto, Cereus extinguitur, et completa Missa, removetur e Candelabro, et servatur accendendus in Vigilia Pentecostes ad Benedictionem Fontis:

SAnctificato hucusque, Sacris Ritibus, Sabbato, Paschalibus initiato mysteriis: æquali Religionis cultu properetur ad Dominicæ Resurrectionis diem. Dies, *Nobilitas* (*a*) *Anni*, *Mensium Lux*, *Alma dierum*, *Horarum splendor*. Dies, quam fecit Dominus. Exultemus igitur, et lætemur in ea, suffulti meritis, et intercessione Præcelsæ Genitricis Dei Mariæ, quam cum S. Methodio experiamur: (*b*) *Gaudium nostrum ineffabile*.

Amen.

(*a*) *Ex Hymnario S. Gregorii.*
(*b*) *In Homil. de Purific. B. M.*